

Ekogirişimcilik ve Bankalar

Ecoenterpreneurship and Banks

Nilüfer Işık (DenizBank, Turkey)

Abstract

When we get into the heart of the economy, the production of goods and services consists of inputs of natural resources, capital, labor and initiative. Therefore, the value attributed to the production of each input is different. With booming economy and developing markets, natural source and entrepreneurship directed large and small company's innovative mindset in order to increase production. This situation in the country increased competitiveness along with development of the economy. However it is overlooked that "Natural Resources" used as an input in the economy is processed unconsciously. At this point innovation, whose importance is realized more with the Innovation Economy, has developed and Eco entrepreneurship, which is one of the contemporary concepts, emerged. In the markets, entrepreneurs hoping to find new ways to create untouched markets, generated Eco entrepreneurship, which we will hear more in the future. In this study, it is tried to draw the attention of investors and companies to "Eco entrepreneurship", and banks to their share in the market with this concept.

1 Giriş

İlk olarak çevrenin önemine dikkat çeken kişi Thomas Malthus'dur. 1798 yılında yayınlanan Principal Of The Population kitabında çevre arazi olarak algılanmaktadır. Kapasite zamanla savaş gibi faaliyetlerle artabilir ama daha sonra tekrar yerine gelir. Malthus'un ön göremediği tek şey aslında teknoloji dolayısıyla yenilikleri ortaya çıkaran girişimcilerdir. 19. yy'ın ikinci yarısında teknolojinin gelişimi hızlandı ve beslenme de onu izledi. Fakat 1820'lerde orman sayısı fazla iken daha sonrasında nüfus arttıkça beslenme ve yerleşim de hızlandı. Dolayısıyla ormanlar tahrip edilerek yaşam alanı olarak kullanılmaya başlandı. Söz konusu yaşam alanları yetmeyince de göçler başladı. Görüldüğü gibi belirli bir politikanın uygulanması mevsimlerdeki sistemin değişmesine neden olarak yavaşlamasına da neden olur. Toplumda çevrenin değişmesine iki şekilde tepki verir. Bunlar;

Pozitif Geribesleme: Kendi kendini güçlendiren devrelerdir. Yeni yatırım, yeni karlara; yeni yatırım da yeni yatırımcılara neden olur.

Negatif Geribesleme: Kendi kendini sınırlayan devrelerdir. Dünya yaşayan bir organizmadır ve kompleks bir geri besleme sistemine sahiptir.

Piyasa mekanizmasını ekonomik ve çevresel uyuma yol gösteren bir alet gibi düşünebiliriz. Sürdürülebilir büyümeyi sağlarken kullanılan aletlerden biridir. Eğer çevreyi yok sayarsak geri dönüşü olmayan sonuçlara katlanmak zorunda kalırız. Böyle bir durum olmayacağı gibi çevreye verilen değer günden güne artmaktadır. Bu konuda da girişimcilere oldukça önemli bir rol düşmektedir.

2 Tanım Olarak Girişimcilik

En genel ifade ile girişimci, kar amacıyla riski üzerine alan kişi olarak tanımlanabilir. Girişimci, mal ve hizmet üretimi yapabilmek için, üretim öğelerini en iyi koşullar altında bir araya getiren kişidir. Riski üzerine alarak, başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, üretim öğelerinin alımını yapar, bunların bir araya getirilmesi imkânını sağlar. Kar amacı güder, ancak tek amaç para kazanmak değildir. Ekonomik bir değer ortaya koymaksızın, çeşitli yollardan, başkaları tarafından ortaya konulan ortak değerleri kendi tarafına aktarmanın adı girişimcilik değildir. Ayrıca girişimci, yönetici demek değildir. Girişimcilik için en temel 3 faktör; yetenek, cesaret ve bilgidir. Daha geniş kapsamda girişimcide olması gereken özelliklere bakacak olursak;

- Kendine güven duymalıdır, aynı zamanda güvenilen biri olmalıdır.
- Geri adım atabilmeli ve yeniden başlayabilmelidir.
- Sonuçları değerlendirebilmelidir. Mesleki riskleri üstlenebilmelidir.
- Yaratıcı olmalıdır.
- Cesaretli olmalıdır.
- Bireysel ve aynı zamanda da toplumsal olmalıdır.
- İyimser ve fikir sahibi olmalıdır.
- Sürükleyici ve güdüleyici olmalıdır.
- Başarı için yönlenmiş olmalıdır.
- Fırsatlardan yararlanabilmelidir.
- Yeniliklere açık olmalıdır.
- İşini seven biri olmalıdır.

3 Girişimcilikten Ekogirişimciliğe Geçiş

Yukarıda da belirtilenlere ek olarak girişimciler kendi istekleri doğrultusunda, piyasaya dışarıdan gözlemci olarak katıldıkları için, toplumun ihtiyaçlarını daha kısa sürede ve net bir şekilde ortaya koyabilmektedir. Bu bağlamda Girişimciler Bilgisayar Hackerler gibi çalışarak sistemdeki boşlukları bulup, buradaki talepleri karşılamak adına piyasalarda yeni alanlar yaratabilmektedir.

4 Mali Piyasalar ve Ekogirişimcilik

Bundan on yıl önce mal ve hizmet üretimi aşağıdaki denklem ile açıklanmakta olup, Doğal kaynaklara atfedilen değer her zaman sabit sayılıyordu. Ama günümüzde Doğal Kaynaklar üretimi belirleyen ana faktörlerin başında gelmektedir.

Doğal kaynaklar + Sermaye + Emek + Girişimci = Mal veya Hizmet Üretimini oluşturmaktadır.

Girişimciler tarafından gözler önüne serilen bu alan mali piyasaların başrolünde olan bankalarında dikkatini çekmiştir. Buna göre bankaların çevresel projeleri desteklemesi fayda & maliyet analizine dayanır. Buna göre;

$$\left. \begin{array}{l} NPV > 0 \\ (PVB/PVC) > 1 \\ PVB > PVC \end{array} \right\} \begin{array}{l} NPV: \text{Net Şidiki Değer} \\ PVB: \text{Faydaların Şimdiki Değeri} \\ PVC: \text{Malivetlerin Simdiki Değeri} \end{array}$$

Söz konusu projenin Net Şimdiki Değeri, sıfırdan büyükse,

Faydanın Şimdiki Değeri, maliyetin şimdiki değerine bölündüğünde birden büyükse

Ve Projenin Faydasının şimdiki değeri maliyetinden fazla ise proje desteklenir.

Ayrıca projelerin değerlendirilmesi iskonto oranı ile de alakalıdır. Buna göre;

- İskonto oranı yüksek olduğunda, gelecekteki tüketimin değeri düşer.
- İskonto oranı düşük olduğunda, gelecekteki tüketimin değeri artar.
- İskonto oranı eşit olduğunda, gelecekteki tüketimin değeri şimdiki değere eşit olur.

Kamu sektörünün özel sektörden daha az maliyetli olduğu varsayılır. Bu da özel sektörün uygulayamayacağı uzun vadeli projelerin kamu sektörü tarafından yürütülmesine neden olur. Çünkü yüksek iskonto oranı ile uzun vadeli projeler karlı çıkmaz uzun vadeli düşük iskontolu projeler kullanılır.

Fakat herhangi bir projede yararlı/ zararlı çıkanlar olacaktır. Tıpkı Kaldor – Hicks Teorisi gibi, eğer bir uygulamada yararlananlar zarar görenlerin zararını tanzim ediyor ve daha iyi bir duruma getiriyorsa etkin kaynak tahsisi sağlanmış ve uygulanmış olduğunu gösterir.

Çevre projelerinde birçok tehlikeli atık ya da tehlikeli kimyasal, risklerini azaltacak bazı önlemler alınarak kullanılabilirler. Atıldıklarında da bu maddeler direk kullanıcılar tarafından kontrol edilemezler. Bunun için aşağıdaki değerlendirme yöntemleri kullanılır.

Kaynakta azaltma /önleme: Atıktan kaçınmanın en iyi yolu, kaynağında üretilmemesi veya en az atık üretilmesidir.

Geri dönüşüm: Atıkların tamamının veya içindeki kullanılabilir maddelerin geri kazanımı ya da tekrar kullanılmasıdır.

Bertaraf: Atık oluşumunun kaçınılmaz olduğu ve yukarıda belirtilen işlemlerin uygulanmadığı durumlarda değerlendirilmeyen atıklar yakma, depolama gibi yöntemlerle ortadan kaldırılır.

5 Bankalar Ve Ekogirişimciler

Günümüzde birçok finansal kuruluş çevrenin ekonomiye katkısını kavramasına rağmen gerekli önemleri alamamaktadır. Bunun nedeni çevreyle ilgili yatırımlar halen büyük bir risk taşımaktadır. Maliyetlerin yüksek oluşu, tüketimde talebin belirsiz oluşu bunlardan sadece bir kaçıdır. Dolayısıyla ekogirişimcileri üç şekilde tanımlaya biliriz.

Kendi işinin patronu: Makul yaşam standardında, mevcut sermayesini büyütmede isteksiz olan, küçük işletmelerdir.

Fırsatçı: Bulunduğu sektörde kar sağlamak amacıyla işini sürdüren girişimcilerdir.

Başarılı İdealist: Dünyayı değiştirme arzusu sayesinde piyasa yaratma gücüne ve inancına sahip kişilerdir.

Uluslararası arenada eko girişimcilik adına faaliyette bulunana firmalar doymuş oldukları piyasa şartlarında kendilerini başarılı idealistte olduğu gibi dünyayı daha iyi bir yer haline getirmeyi vizyon haline getirmişlerdir. Buna en büyük örnek Body Shop'un "Dünyamızı Koruyoruz" projesinde şampuanlar, nemlendiriciler ve vücut ürünleri için geri dönüştürülmüş plastik şişeler kullanarak her yıl dokuz milyon şişenin kullanılmasının önüne geçmeleri ve tüketicilerin desteğiyle daha çok plastiğe el sürülmemesi sağlanmaktadır. Asaş Ambalaj da ise dört yıl içinde çevresel iyileştirme ve geliştirme faaliyetlerine dört milyon euro harcama yapmıştır. Firma atıkların

bertarafından ziyade geri kazanılarak değerlendirilmesini, şirket ve ülke ekonomisine katkıda bulunma açısından esas aldığını belirtmiştir.

6 Firma Örneği

Onbeş yıldır sektörde faaliyet gösteren A Firması gelişen piyasalara uyum sağlamak, girişimci ruh ile grubu bünyesinde Biyogaz tesislerinde katı atıkların ürettiği metan gazından elektrik üreten grup firması kurmuştur. Bulunduğu ilde de Belediye ile yaptığı anlaşma ile on yıl elektrik üretiminde anlaşmışlardır. Firmanın mali açıdan kredilendirilmesinde dikkat edilen unsurların başında mali veriler gelirken, firmanın devletten aldığı teşvik ve desteklemelerde finansal analize katılmaktadır. Bugün birçok banka Enerji alanını Niş sektör olarak belirlerken, bu konuya hem temkinli hem de istekli davranmaktadır. Çünkü biliyorlar ki zamanında bu alanda kendini gösteremeyen bankalar Enerji pastasından pay alamayacaktır. Geçtiğimiz 4-5 yıl içinde enerji sektörüne yaklaşık 10 milyar dolar finansman sağlayan bankacılık sektöründe; Finans Sektörünün önce gelen Bankaların yaptığı açıklamaya göre;

- Denizbank 2009 yılında enerji projelerine tahsis ettiği kredilerin toplam hacminin 700 milyon dolar seviyelerindedir. Kriz dönemi ile karşılaştırıldığında son dönemlerde bankaya ulaşan enerji projelerine yönelik kredi taleplerinde bir artış olduğunu belirtilmiştir.
- Yapı Kredi 2010 yılında 70'in üstünde proje finansman kredisinde risk bakiyesi 3 milyar 500 bin dolara ulaşmış ve termal ile yenilenebilir enerji santralleriyle büyük ölçekli baraj ve hidroelektrik santral projelerinin finansmanına destek sağlamıştır.
- Garanti Bankası 4 bin megavat gücündeki enerji projesine toplam 3,2 milyar dolar kredi tahsis eden bankanın proje finansmanı kredileri içinde enerji kredilerinin payının yüzde 28'lere ulaştığını belirtmiştir.
- Akbank enerji sektöründe yapacağı uzun vadeli yatırımları için kredi taleplerini finansal olarak inceleyen, konusunda uzman bir ekiplerinin bulunduğunu belirtmiştir.
- Halk Bankası uygun görülen projelere yaklaşık 230 milyon dolar tutarında orta ve uzun vadeli finansman desteği sağlamıştır.

7 Sonuç

Arne Nass'a göre çevre, insanların çevreye verdiği araçsal değerden bağımsız, özünü bir değere sahiptir. Yani kendine özgü bir değere sahiptir. Piyasa koşulları bizi ekoloji alanına değer vermeye zorlar. Aksi takdirde çevrenin değeri sıfır olarak gözüktür ve çevresel politikalar yanlış olarak işletilebilir. Bunu korumak için fayda maliyet analizini kullanırız.

Kar amacı benimseyen / benimsemeyen firmalar, toplumlar, devletler, piyasalar bilinçlendikçe çevreye verilen değer artacaktır. Bugün sadece firma tanıtımlarında çevre bilinci sosyal sorumluluk gibi gözüktürken gelecekte sosyal sorumluluk halini alacaktır. Bu konuda uzman olan Body Shop gibi kozmetik markalarından tutunda ASAŞ gibi paketleme sektöründe öncü olan firmalar zamanla artacak ve bankalar da Niş sektör olarak belirledikleri Enerjinin her alanında yer almak isteyecektir. Geleceği gören ekogirşimciler, finansal kuruluşların farkındalığını artıracaktır. Erken kalkan yol alır deyiminden gidersek. Enerji sektöründe yoğunlaşan finansal kuruluşlar ileride bu sektörde kalıcılığı artacaktır.

Kaynakça

- Dornbusch, Fischer, 1998. Macroeconomi, McGraw-Hill – Akademi, Ankara.
- Prokopenko, 2005. Verimlilik Yönetimi Uygulamalı El Kitabı. MPM Yayınları, Ankara.
- Tietenberg, 2007. Enviromental Economics and Policy. Pearson Education, Boston.
- <http://edergi.nevsehir.edu.tr/index.php/sbe/article/view/17>
- <http://sablon.sdu.edu.tr/fakulteler/iibf/dergi/files/2012-3-9.pdf>
- <http://www.alternatifenerji.com/bankalarda-temiz-enerji-yatirimlari-hareketliliği.html>
- <http://www.thebodyshop.com.tr/varliksebebi.asp>
- <http://www.kobiden.com/asastan-cevreye-200-bin-euroluk-butce-2012h.htm>